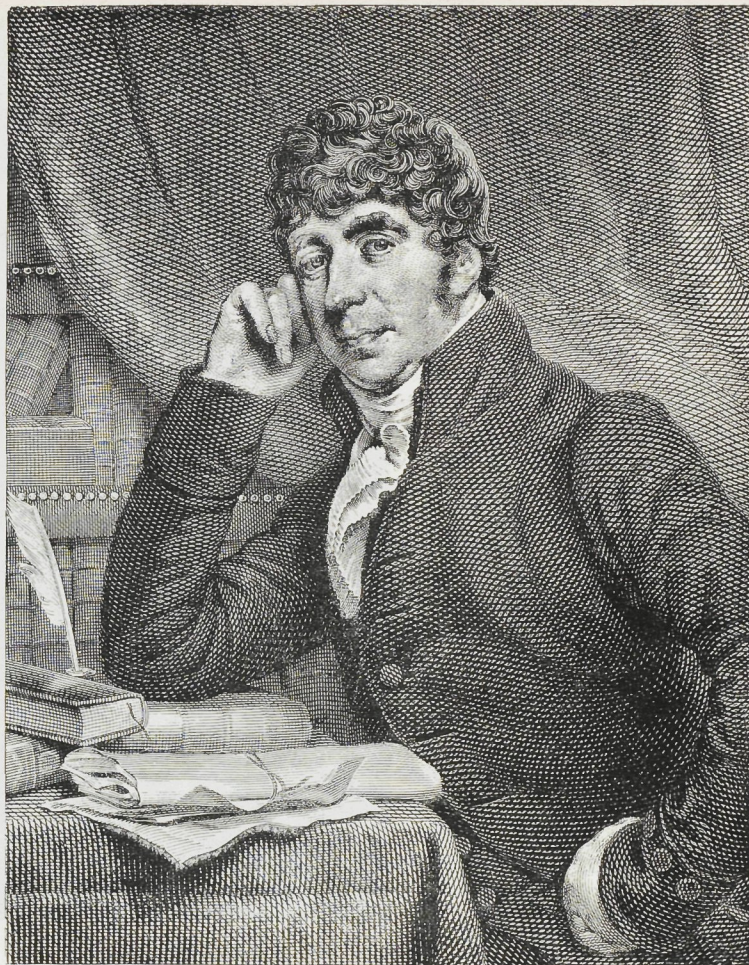

BILDERDIJK

als zonen van hetzelfde land recht hadden hun mening van de katheders van 's Rijks Universiteiten bij hun wetenschappelijk onderwijs te doen horen redeneert men te vrijblijvend: bij heftige botsingen blijven de betrokkenen slechts zelden redelijk en stelt de meerderheid al te vaak de eis, dat de minderheid zich maar naar de meerderheid moet schikken. Dat is zo geweest toen tijdens de Republiek de Calvinisten het heft in handen hadden. Zo is Episcopius bij de zogenaamde Remonstrantse twisten van de Leidse universiteit verdreven en is in een volgende eeuw om onrechtzinnigheid de hoogleraar in de rechten Van der Marck in Groningen het zwijgen opgelegd; men denke daarbij ook aan de grote groep der Rooms-Katholieke Nederlanders — in 1673 door een tijdgenoot geschat op één derde van de totale bevolking der Republiek — die bij het hoger onderwijs niet aan bod kwamen.

Omgekeerd werd zo in de negentiende eeuw de orthodoxe minderheid van de universitaire leerstoelen bewust geweerd, ook

nu niet om wetenschappelijke tekortkomingen, maar om haar levensbeschouwing. Wil men ook hier enkele voorbeelden: Bilderdijsk werd in 1813 gepasseerd, Da Costa in 1844, Beets in 1855. Merkwaardig is dat hun namen als erflaters der Nederlandse beschaving voortleven, terwijl die van de mannen die in hun plaats benoemd werden nauwelijks klank meer hebben. Toen ten gevolge van de wet op het hoger onderwijs in 1876 aan de drie Rijksuniversiteiten zes kerkelijke hoogleraren werden benoemd, wist de zogenaamde Groninger richting, die weinig aanhang in het land meer had, niet minder dan vier van deze zes leerstoelen te veroveren.

Ook buiten de kring van het hoger onderwijs is dit opzettelijk uitrangeren van het orthodoxe volksdeel waarneembaar. Nog in het begin van de twintigste eeuw waren de liberalen, ondanks het feit dat ze op hun retour waren, in het bezit van een aantal openbare functies dat in geen verhouding stond tot de werkelijke groepsverhouding. Zo bezetten zij in de ruim 180 ge-